

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
природничо - географічний факультет
кафедра фізичної географії і геології

Назва курсу	Ландшафтознавство з навчальною практикою. Модуль 1. Ландшафтознавство з навчальною практикою Модуль 2. Антропогенне ландшафтознавство
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр Середня освіта. Географія. Біологія. Середня освіта. Географія. Фізична культура. Середня освіта. Географія. Іноземна мова (англійська)
Викладачі	Зав'ялова Тетяна Василівна
Профайл викладачів	http://geo.mdpu.org.ua/
Контактний тел.	(0619) 44-04-27
E-mail:	zavyalova_tatyana@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно графіку роботи кафедри фізичної географії і геології - обговорення питань для самопідготовки та презентацій. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

«Ландшафтознавство» є базовою дисципліною у навчальному плані підготовки студентів-географів. Вона спирається на вже набуті студентами знання основ геології, геоморфології, кліматології, гідрології, ґрунтознавства, біогеографії.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

Курс має за мету формування знань про ландшафти, їх структуру, морфологію, функціонування, класифікацію та ін.; інтегрування набутих студентами знань основ геології, геоморфології, кліматології, гідрології, ґрунтознавства, біогеографії при вивченні природно-територіальних комплексів як конкретних локальних або регіональних сполучень компонентів природи Землі.

Завдання курсу полягають у дослідженні:

- дослідження просторово-часової організації геосистем;
- дослідження взаємовідношень геосистем з її довкіллям, механізмів зв'язків та взаємодій геосистем одна з одною і з середовищем;
- вивчення стійкості геосистем до зовнішніх навантажень, механізмів стійкості;
- виявлення сутності саморегулювання і самоочищення ландшафтів;
- вивчення основних закономірностей функціонування, динаміки та еволюції різних типів ландшафтних систем, пов'язаних як з природними, так і з антропогенними факторами;
- засвоєння екологічних основ організації та оптимізації ландшафту.

3. ФОРМАТ КУРСУ

Очний (offline) у вигляді лекційних та семінарських занять.

Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 10. Вміти пояснювати зв'язок між компонентами природного середовища вміти пояснювати вплив природних умов на господарську діяльність людини;

ПРН 14. Пропонувати заходи з охорони ландшафту;

ПРН 15. Встановлювати ступінь антропогенного впливу;

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота	Навчальна практика
-------------	--------	-------------------	-------------------	--------------------

Загальна кількість годин/кредитів 120/4	16	24	70	10
--	-----------	-----------	-----------	-----------

6. ОЗНАКИ КУРСУ

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2020	5	014.07 Середня освіта. Географія	3	нормативний

7. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

Технічне та мультимедійне обладнання, інтерактивна дошка, спеціалізована література. Забезпечення доступу здобувачів вищої освіти до Інтернет-ресурсу.

8. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- ☐ Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- ☐ Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- ☐ Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання;

□ під час практичних занять

9. СХЕМА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Тиж. / дата / год	Тема. План	Форма діяльності (заняття)	Матеріали	Література Ресурси в інтернеті	Завдання	Термін виконання
Тиж. 1. 4 акад. год.	БЛОК І. Ландшафтознавство як наука. Структура і кордони ландшафтної сфери. Тема 1. Вступ. Ландшафтознавство як наука. Історія виникнення і розвитку. Об'єкт і предмет ландшафтознавства. Місце ландшафтознавства у системі наук. Передумови виникнення ландшафтознавства на межі ХІХ-ХХ ст. Етапи розвитку ландшафтознавства. Ландшафтні дослідження за кордоном. Основні напрямки розвитку сучасного ландшафтознавства.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	Презентація	3,11,22,23	1. Виникнення та еволюція поняття ландшафт, геосистема. Ландшафт і близькі терміни. 2. Властивості ландшафту. 3. Концепції аквального ландшафтознавства.	перший періодичний
Тиж.2- 3 6 акад. год.	Тема 2. Методологічні основи ландшафтознавства. Основні підходи дослідження ландшафтів (системний, ландшафтний, екологічний, ландшафтно-екологічний). Основні географічні парадигми. Теорія систем у ландшафтознавстві. Геосистемна концепція та її суть. Холістична концепція природи. Застосування теорій інформації, поля, острівної біогеографії у ландшафтних дослідженнях.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	Презентація	3,9,15,22	● Географічні ідеї В.В. Докучаєва. ● Еволюція становлення науки ландшафтознавства. ● Етнічний ландшафт. Пасіонарний підхід у ландшафтознавстві. ● Сакральний ландшафт.	впродовж першого семестру (перший контроль)

Тиж.4-5 6 акад. год.	Тема 3. Просторова організація геосистем. Основні організаційні рівні геосистем (глобальний, регіональний, локальний). Ландшафтна сфера Землі як планетарна геосистема. Структура і кордони ландшафтної сфери. Співвідношення понять "ландшафтна сфера", "географічна оболонка", "ноосфера". Природні фактори просторової диференціації ландшафтної сфери. Зональність і азональність. Висотна поясність. Рівнинні і гірські ландшафти. Геохімічна зональність. Експозиційна зональність - циркуляційна та інсоляційна. Природні фактори регіональної диференціації геосистем: абсолютна і відносна висоти, позиція (бар'єрний ефект), рівень ґрунтових вод, літологічна і структурно-тектонічна неоднорідність.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	Презентація	16,22,23	• Політичний ландшафт. • Ландшафт у полі естетичних теорій. • Ландшафт у живописі. • Ландшафт у поезії. • Поняття меж в ландшафті на сучасному етапі. • Розвиток ландшафтознавства в зарубіжних країнах.	впродовж першого семестру (перший контроль)
Тиж.6-7 8 акад. год.	Блок 2. Ландшафтні системи. Культурні ландшафти Тема 4. Склад і структура ландшафту. Поняття ландшафту. Основні підходи до його визначення. Ландшафт як система. Природні і антропогенні ландшафти. Вертикальна структура ландшафту. Геосистема як сукупність	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	Презентація, відеоматеріали	6,13,17, 19, 22, 23	• Синергетика ландшафту. • Лісові антропогенні ландшафти. • Філософії та ландшафтознавство. • Історія розвитку та особливості гірського ландшафтознавства.	впродовж першого семестру (другий контроль)

	взаємопов'язаних компонентів - гірських порід, повітряних газів, водних розчинів, ґрунтів, сукупності рослин і тварин, мортмаси. Речовинні, енергетичні, організаційні та інформаційні зв'язки компонентів. Прямі і зворотні зв'язки між природними компонентами (позитивні, негативні, безпосередні опосередковані. Абіотичні і біотичні природні компоненти. Стабільні, мобільні і активні природні компоненти. Горизонтальна структура ландшафтних комплексів. Морфологічні одиниці ландшафту (фації, урочища, місцевості). Загальне і регіональне розуміння ландшафту. Співвідношення індивідуальних і типологічних одиниць. Рекультивация ландшафтів. Поняття культурного ландшафту, правила його проектування. Основні функціональні елементи (виробничі, соціальні, екологічні, заповідні, ресурсовідповідні). Засади ноосферного розвитку.				• Дорожні ландшафти. • Сільськогосподарські ландшафти • Висотна диференціація антропогенних ландшафтів. • Ландшафтознавчі ідеї Д. Л. Армада. • Ландшафтознавчі ідеї М. А. Солцева.	
Тиж.8 6 акад. год.	Тема 5. Прикладне ландшафтознавство. Виробнича, меліоративна, естетична оцінка ландшафту. Принципи і методи оцінки, інформаційна основа. ОВС. Ландшафтно-екологічні експертизи, їх види і зміст. Ландшафтне забезпечення районних планувань та ТЕРКСОП.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	Презентація, відеоматеріали	6,13,14,17, 18,21	• Районування у ландшафтознавстві. • Інформаційні зв'язки у ландшафтних системах. • Глобальні і регіональні зміни у ландшафтній сфері. • Тафальні ландшафти.	впродовж першого семестру (другий контроль)

	Закінчення. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ландшафтної географії. Гуманізація, екологізація, адаптованість ландшафтознавства. Ландшафтний підхід та його загальнонаукова значимість.				● Сучасний розвиток Українського ландшафтознавства. ● Белігеративні ландшафти ● Водні антропогенні ландшафти	
--	--	--	--	--	--	--

10. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Система оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на ОП Туризм базується на «Положенні про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол від 20.09.2019 р. № 3) і «Положенні про бально-накопичувальну систему оцінювання навчальних досягнень» (від 28.11.2017 р., протокол №7), що затверджені Вченою радою МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (усні відповіді, тестові завдання, перевірка практичних завдань), періодичним контролем по тестах и контрольних робіт за матеріалами двох модулів. За результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ЕСТ8.

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Туристична політика зарубіжних країн», є сумою балів за виконання практичних завдань та самостійну роботу плюс бали, отримані під час періодичного контролю. Впродовж семестру студент за виконання завдань отримує до 50 балів за кожен з двох модулів, що загалом складає 100 балів. Наприкінці курсу студент здає іспит, за який також може отримати максимально 100 балів. Підсумкова оцінка являє собою середнє арифметичне з оцінок за семестр і за екзамен.

Студент повинен підготувати під час практичних занять низку матеріалів.

Розподіл балів, які отримують студенти

20 балів – поточний контроль, робота на практичних заняттях (за кожний з двох модулів);

30 балів – періодичні контрольні (модульні) роботи: 2 контрольні роботи по 30 балів кожна;

За сумою набраних балів студент отримує оцінку за семестр на останньому занятті відповідно до затвердженої **100-бальної шкали** академічних досягнень. Наприкінці курсу студент здає іспит, за який також може отримати максимально 100 балів. Підсумкова оцінка являє собою середнє арифметичне з оцінок за семестр і за екзамен.

Якщо студент набрав менше 60% балів за видами робіт першого і другого модулів, то вважається таким, що має академічну заборгованість, і перескладає її в період ліквідації академічної заборгованості.

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь на практичному занятті	1 – відповідь відсутня, 2 – відповідь із суттєвими помилками принципового змісту 3 – за відповідь з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчанню, 4 - за відповідь із незначними помилками, 5 – за повну відповідь, логічно виважену, правильну за змістом)
Творчий проект. Презентація загальної характеристики туристичних послуг і туристичної політики на прикладі окремих регіонів і країн	5 балів, з них 1 – за фрагментарний знання основних положень туристичної політики країн з суттєвими помилками, 2 – за презентацію, що майже не розкриває змісту теми і містить суттєві помилки, 3 – за презентацію, що частково розкриває зміст теми з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання, 4 – за презентацію із достатньо повним розкриттям змісту теми, виділенням основних положень туристичної політики країни, із незначними помилками або відсутністю розкриття окремих рис туристичного потенціалу. 5 – за повне розкриття змісту теми, виділення основних складових туристичної політики країни.
Компетентнісно-орієнтовані завдання	5 балів, з них 1 – за фрагментарне виконання завдань, 2 – за виконання завдань із суттєвими помилками, 3 – за виконання завдань з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання 4 – за достатньо повне виконання завдань із незначними помилками, 5 – за повне виконання завдань без помилок)
Опитування (номенклатура)	5 балів, з них 1 – фрагментарне знання, містяться суттєві помилки

	2 – знання менш половини номенклатури, виявляються суттєві помилки 3 - знання понад половини номенклатури без суттєвих помилок. 4 – знання більшої частини номенклатури. 5 – знання всієї номенклатури.
Іспит	100 балів: 90 балів – відповіді на 3 усних питання (по 30 балів); 10 балів – відповіді на 10 тестових завдань. Усні відповіді: 28-30 балів – систематизовані, глибокі і повні знання з усіх розділів навчальної програми, а також з основних питань, що виходять за її межі; точне використання наукової термінології, стилістично грамотний, логічний, правильний виклад відповіді на питання; повне та глибоке засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованою навчальною програмою дисципліни. 25-27 балів - систематизовані, глибокі і повні знання з усіх розділів навчальної програми; точне використання наукової, стилістично грамотний, логічний, правильний виклад відповіді на питання; повне засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованою навчальною програмою дисципліни; 22-24 балів – систематизовані, глибокі і повні знання з усіх поставлених питань в обсязі навчальної програми, допускаються незначні помилки (не більше 1—2); використання наукової термінології, стилістично грамотне, логічно правильне викладення відповіді на питання, уміння робити обґрунтовані висновки; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої, навчальною програмою дисципліни. 21-23 балів – систематизовані, глибокі і повні знання з усіх розділів навчальної програми, допускаються незначні помилки (не більше 1—2); використання наукової термінології, лінгвістично і логічно правильне викладення відповіді на питання, вміння робити обґрунтовані висновки; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої навчальною програмою дисципліни;

	18-20 балів – досить повні і систематичні знання в обсязі навчальної програми; використання необхідної наукової термінології, стилістично грамотне, логічно правильне викладення відповіді на питання, вміння робити обґрунтовані висновки; засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програмою дисципліни; 15-17 балів – достатні знання в об'ємі навчальної програми; використання необхідної наукової термінології, стилістично грамотне, логічно правильне викладення відповіді на питання, вміння робити обґрунтовані висновки; засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програмою дисципліни; 12-14 бали – достатній обсяг знань у рамках освітнього стандарту але з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчанню; засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програмою дисципліни; використання наукової термінології, стилістичний і логічний виклад відповіді на питання, вміння робити висновки хоча й з помилками; 9-11 бали – недостатньо повний обсяг знань у рамках освітнього стандарту; знання частині основної літератури, рекомендованої навчальної програмою дисципліни; використання наукової термінології, виклад відповіді на питання з істотними логічними помилками; 5-8 бали - фрагментарні знання в рамках освітнього стандарту; знання окремих літературних джерел, рекомендованих навчальною програмою дисципліни; невміння використовувати наукову термінологію дисципліни, наявність в відповіді грубих стилістичних і логічних помилок; 1-4 бал – відсутність знань і компетенцій в рамках освітнього стандарту або відмова від відповіді. Тестові завдання: 1 бал – завдання виконано, 0 балів – завдання не виконано.
--	---

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно
B	82-89	добре
C	74-81	
D	64-73	задовільно
E	60-63	
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства: Курс лекцій / С.В. Міхелі. – К. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. – 184 с.
 2. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование / А.Г. Исаченко. – М.: Высш. шк., 1991. – 366 с.
 3. Миллер Г.П. Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий / Г.П. Миллер. – Львов: Высш. шк., 1974. – 202 с.
 4. Марцинкевич Г.И. Основы ландшафтоведения / Г.И. Марцинкевич и др. – Минск: Высш. шк., 1986. – 206 с.
 5. Арманд Д.Л. Наука о ландшафте / Д.Л. Арманд. – М.: Мысль, 1975. – 288 с.
 6. Гуцуляк В.М. Основи ландшафтознавства : Навч. посібник / В.М. Гуцуляк. - К.: НМК ВО, 1992. – 60 с.
- Географічні атласи світу, України, Запорізької області.

Допоміжна:

1. Беручашвили Н.Л. Четыре измерения ландшафта / Н.Л. Беручашвили. – М.: Мысль, 1986. – 182 с.
2. Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук та ін. – К.: Вища шк., 1972. – 195 с.
3. Исаченко А.Г. Методы прикладных исследований / А.Г. Исаченко. – Л.: Наука, 1980. – 222 с.
4. Крауклис А.А. Проблемы экспериментального ландшафтоведения / А.А. Крауклис. – Новосибирск, 1979. – 231 с.
5. Мильков Ф.Н. Человек и ландшафты / Ф.Н. Мильков. – М.: Мысль, 1973. – 224 с.
6. Преображенский В.С. Основы ландшафтного анализа В.С. Преображенский и др. – М.: Наука, 1988. – 192 с.
7. Сочава В.Б. Введение в учение о геосистемах / В.Б. Сочава. – Новосибирск, 1978. – 319 с.
8. Солнцев В.Н. Системная организация ландшафтов / В.Н. Солнцев. – М.: Мысль, 1981. – 239 с.